

РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

© Литюга Ю.В., 2010

Визначено зміст інвестиційного потенціалу підприємства та розглянуто його значення і місце в потенціалі підприємства, обґрунтовано механізм організаційного забезпечення його розвитку. Названо основні фактори розвитку інвестиційного потенціалу. Визначено та охарактеризовано основні параметри його розвитку: інновації, фінанси, стратегія. Проаналізовано інвестиційну стратегію та особливості формування.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, розвиток інвестиційного потенціалу та його параметри, центри інвестицій, інвестиційна стратегія, інноваційні інвестиції, організаційне забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу.

In the article the meaning of investment potential of enterprise and its place in potential of enterprise are defined, mechanism of orgware of his development is grounded. The basic factors of its development are named. Basic parameters of development of investment potential are defined and described: innovations, finances, strategy. The analysis of investment strategy and features of its forming is conducted.

Keywords: investment potential, development of investment potential and its parameters, centers of investments, investment strategy, innovative investments, orgware of development of investment potential.

Постановка проблеми

Згідно з сучасною економічною теорією, інвестиції – це частина суспільних ресурсів, які вилучаються з поточного споживання й вкладаються у виробництво в розрахунок на одержання майбутнього прибутку, тобто можна сказати, що інвестиції – це відкладене споживання. Динаміка інвестицій є тим фундаментальним параметром відтворювального процесу, який відображає загальну пропорцію, у який суспільство розподіляє доступні йому ресурси між поточним споживанням й завданнями свого виживання в майбутньому. З погляду відтворювальної функції у інвестиційному процесі можна виділити такі завдання: забезпечувати заміщення спрацьованих чинників виробництва й тим самим підтримувати стабільність надходження в господарський обіг насамперед відтворювальних ресурсів, а також створювати нові можливості росту й збільшення реального багатства.

Природно, що виконувати вказані функції інвестиції можуть винятково за наявності відповідного інвестиційного потенціалу. Але сьогодні ми зіткнулися з ситуацією, коли у більшості вітчизняних підприємств цей потенціал майже відсутній. У зв'язку з цим виникає надактуальне завдання, яке полягає в тому, щоб, з одного боку, побудувати надійну інвестиційну систему формування потенціалу, а з іншого, забезпечити його безперервний розвиток в поєднанні із потоками різного відтворювального призначення на інноваційних засадах. Цілком природно, що позитивні зрушення в цьому напрямку істотно опосередковуються наявністю відповідного науково-практичного інструментарію щодо розбудови інноваційної моделі розвитку, про яку вже тривалий час йдеться на різних рівнях національної економіки, і насамперед вмонтуванням в її структуру дієвого організаційного механізму інвестиційного оновлення вітчизняних підприємств.

На нашу думку, інвестиційний потенціал відображає вартісну характеристику інвестиційних можливостей та привабливості підприємства, що вимірюється сукупністю інвестиційних ресурсів і забезпечує задоволення матеріальних, фінансових, інтелектуальних потреб відтворення і розвитку капіталу.

Під час дослідження сутності інвестиційного потенціалу підприємства зроблено висновок, що його не можна розглядати без визначення його місця в системних взаємозв'язках з економічним, ринковим і виробничим потенціалами та загальним потенціалом підприємства. Без відображення таких залежностей інвестиційний потенціал виступає лише як сукупність фінансових ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності. Базисом формування загального потенціалу підприємства є економічний потенціал, оскільки він забезпечує тісні соціальні, виробничі та економічні взаємозв'язки потенціалів різних рівнів.

Постановка цілей

Ефективне використання та розширення виробничого потенціалу можливе лише під впливом взаємодії інвестиційного та інноваційного потенціалу. А їх ефективне поєднання інтегровано у потенціалі підприємства. Ринковий потенціал визначає рівень конкурентоспроможності підприємства. Для його підвищення

необхідно проводити оновлення асортименту продукції, що випускається, технологічне переобладнання, маркетингові дослідження. Все це потребує використання та розвитку існуючого інвестиційного потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу

Оскільки інвестування має циклічний характер, то ефективне та постійне функціонування інвестиційного потенціалу неможливе без забезпечення процесів його розвитку. Від початку до закінчення інвестиційного циклу різні його складові перетворюються одна в одну, в результаті чого інвестиційний потенціал або зростає, або зменшується. Провівши науково-методичний аналіз літератури, ми визначили, що основними факторами розвитку інвестиційного потенціалу є [1; 2; 5]:

- 1) доходність, платоспроможність та фінансова стійкість підприємства у довгостроковому періоді;
- 2) економічний стан та знаходження підприємства у визначеній фазі життєвого циклу;
- 3) обсяг та ефективність інвестицій, оскільки, чим більший обсяг інвестицій та вищий рівень їх доходності, тим більшим є інвестиційний потенціал підприємства;
- 4) інвестиційна активність господарюючого суб'єкта, тобто діяльність підприємства з залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій та їх ефективного використання;
- 5) спроможність підприємства ефективно використовувати залучені у розвиток підприємства інвестиції, можливість підвищувати їх ефективність;
- 6) зростання віддачі відносин власності, збільшення прибутку підприємства та його працівників, що дозволяє підвищити якість людського капіталу;
- 8) стан та розвиток внутрішньої та зовнішньої інвестиційної середовища. Чим вона сприятливіша, тим більше передумов для зростання інвестиційного потенціалу підприємства. Інвестиційне середовище характеризується обсягом та структурою мобілізованих та використовуваних потенційних та реальних інвестицій із внутрішніх та зовнішніх джерел.

Розглянуті фактори розвитку інвестиційного потенціалу підприємства впливають на нього комплексно та взаємопов'язано. Основною метою накопичення інвестиційного потенціалу на підприємстві є фінансове забезпечення потреб підприємства у необхідних інвестиційних активах та оптимізація їх за критерієм ефективності результатів інвестиційної діяльності.

Отже, ефективний розвиток інвестиційного потенціалу підприємства передбачає врахування таких принципів:

- розгляд підприємства, як відкритої системи;
- врахування базових стратегій операційної діяльності підприємства;
- підприємницький стиль стратегічного управління;
- відображення інвестиційних переваг підприємства перед конкурентами;
- використання результатів технологічного процесу в інвестиційній діяльності;
- орієнтація на врахування рівня інвестиційного ризику під час прийняття стратегічних рішень;
- відображення альтернативності стратегічного інвестиційного вибору.

Розвиток потенціалу відображає тенденції довгострокової ефективності формування інвестиційного потенціалу. Своєю чергою саме розширення обсягів інвестиційного потенціалу визначає його використання та структуру. Отже, розвиток інвестиційного потенціалу підприємства відображає не тільки його поточний стан, а й перспективи розвитку підприємства з урахуванням впливу на нього можливостей зовнішнього середовища, ризику та загрози інфляції.

Успішний розвиток інвестиційного потенціалу залежить від багатьох критеріїв, а саме: інвестиційної поведінки (що опосередковує вибір інвестиційних проектів, характер і ризик прийняття інвестиційних рішень), інвестиційної активності (яка дозволяє кількісно оцінити споживання інвестиційного потенціалу в основний та оборотний капітал у розрахунку на одного працівника і загальних витрат на виробництво), інноваційної активності (визначається через обсяг вкладень в НДДКР, реалізацію інноваційної продукції, розмір капіталізованого НДДКР-активу, який збільшує балансову оцінку власного капіталу), економічне зростання (яке відображає кількісну зміну значень модифікованої рентабельності інвестиційних ресурсів, фінансової рентабельності, чистого приведенного доходу, вартості підприємства, економічної доданої вартості, рівня капіталізації підприємства).

Розвиток інвестиційного потенціалу передбачає постійне розширення інвестиційної діяльності підприємства. В результаті збільшення обсягів виробництва, оновлення та якісного удосконалення виробничого потенціалу, необоротного капіталу підприємства, підвищення технологічного рівня виробництва та його обслуговування, відбувається зростання економічного потенціалу, що сприяє збільшенню ефективності діяльності підприємства. Темпи зростання інвестиційного потенціалу залежать від залучених інвестицій та ефективності їх використання.

Як будь-який процес розвиток інвестиційного потенціалу відображають певні параметри, які наведено на рисунку.

Змістовна характеристика параметрів розвитку інвестиційного потенціалу підприємства

Основою будь-якого розвитку є прогресивне функціонування системи взаємозв'язків між елементами. Визначаючи взаємозв'язок інноваційного розвитку та інвестиційного потенціалу, необхідно зазначити, що збільшення інвестування в інноваційний розвиток, сприяє збільшенню обсягів виробництва та прибутку, який і є основним джерелом формування інвестиційного потенціалу підприємства. Особливостями інноваційних інвестицій є: високий ступінь невизначеності в остаточних результатах створення та впровадження новацій, довгостроковий період інвестування та отримання результату. Використання інвестиційного потенціалу в інновації залежить від їх поділу на базисні та покращуючі. Прогресивним методом забезпечення інноваційного розвитку є трансферт технологій. Під трансфертом технологій необхідно розуміти автономний процес інноваційної діяльності, пов'язаний з передачею технологій, що відбувається на всіх етапах життєвого циклу і забезпечує поглиблення нових знань, а також їх впровадження в науково-технічну, виробничу, соціальну, екологічну та управлінську сфери.

Отже, розвиток та ефективність функціонування інвестиційного потенціалу забезпечується лише у взаємозв'язку із інноваційним потенціалом підприємства. Стратегічний розвиток інвестиційного потенціалу підприємства повинен передбачати ефективне управління впровадженням сучасних наукових досягнень в практику господарювання, який реалізується через інноваційну діяльність. В умовах ринкової економіки інноваційна діяльність перетворюється в один з ключових факторів забезпечення високої конкурентоспроможності підприємства і росту остаточних фінансових результатів його діяльності.

Фінансова складова розвитку інвестиційного потенціалу підприємства передбачає не тільки обмеження та визначення можливого обсягу фінансових ресурсів, а й проведення їх моніторингу. Фінансовий моніторинг включає оцінку результатів відхилень від запланованого використання інвестиційного потенціалу, аналіз доцільності продовження використання інвестиційного потенціалу в передбаченому форматі, розроблення процедур реагування на відхилення. Основними цілями моніторингу є: виявлення відхилень від запланованого використання інвестиційного потенціалу; визначення достатності джерел його забезпечення, накопичення принципів управління грошовими потоками.

Планування інвестиційного потенціалу надає підприємству додаткові можливості, завдяки забезпеченню зв'язку між інвестиційними рішеннями, що приймаються, з цілями та стратегією розвитку підприємства. Завдяки використанню інвестиційного потенціалу досягається зростання доходів підприємств, а отже, розширення внутрішніх джерел інвестицій, зростання надійності та привабливості для зовнішніх інвесторів.

Інвестиційна стратегія розробляється відповідно до загальної стратегії підприємства і підпорядкована фінансовій стратегії та фінансовим обмежувачам. Проаналізувавши організаційну складову інвестиційного потенціалу сучасних українських підприємств, ми визначили фактори, які стримують розвиток інвести-

ційного потенціалу підприємства: відсутність мотиваційного механізму для менеджерів різних рівнів управління, слабкість корпоративного управління, незрозуміння наслідків впливу факторів.

На наш погляд, підтримуючим механізмом забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу є функціонування центрів інвестицій на підприємстві. Завдання центрів інвестицій на підприємстві – визначити інвестиційні пріоритети, пов’язані із зростанням вартості підприємства. Основним контролюючим показником для них є рівень прибутку на інвестований капітал. Ефективність діяльності інвестиційних центрів залежить насамперед від рівня кваліфікованості, мотивації інвестиційних менеджерів, які можуть бути і власниками підприємства. Для менеджерів основним стимулюючим чинником є заробітна плата, відсоток доходів від підвищення ефективності використання інвестицій. Зацікавленість інвесторів-власників визначає насамперед зростання прибутку, співвідношення чистого прибутку та власного капіталу, а відповідно і дивідендів.

Визначення на підприємствах центрів інвестицій можливе через перехід до матричної структури управління. Він дозволяє підприємству відійти від традиційних методів розробки інвестиційних програм до методів планування “зверху-вниз”, що в свою чергу сприяє аналізу та встановленню стратегічних інвестиційних проектів. Центру інвестицій підпорядковані як поточні інвестиційні проекти, так і стратегічні та інноваційні. Функціонування центрів інвестицій забезпечує встановлення порядку взаємодії між службами різних рівнів управління. В системі внутрішніх нормативних документів підприємства (положеннях, посадових інструкціях) фіксується розподіл функцій, зобов’язань, мотиваційного механізму. Центри інвестицій розробляють вимоги з формування форм управлінського обліку, що дозволяють виділяти та калькулювати витрати “попроектно”.

До компетенцій менеджерів центрів інвестицій входить розміщення капіталу по нижчих центрах відповідальності, відбір інвестиційних пропозицій та формування портфелю інвестиційних проектів. Вони оцінюють економічну ефективність та стратегічну доцільність збереження існуючого портфеля напрямків діяльності та формування нових. Це рівень фінансової структури підприємства, що визначає стратегічні напрямки розвитку.

Головне завдання менеджерів при організації функціонування інвестиційного потенціалу підприємства є не в максимально можливому розподілі залучених ресурсів, а у виборі тих напрямків, інвестування в які забезпечувало б вищу віддачу порівняно з альтернативними варіантами інвестування з урахуванням рівня ризику на ринку.

Отже, управління інвестиційним потенціалом, що орієнтоване на його розвиток, передбачає:

- виявлення інвестиційних пріоритетів та функціонування інвестиційного потенціалу відповідно до стратегічного розвитку підприємства;
- розробка інвестиційних проектів з урахуванням можливості нарощування вартості за рахунок фінансової синергії та управлінської гнучкості;
- побудова управлінської системи, яка охоплює моделі, компетенції, що сприяють зростанню вартості за рахунок інтеграції виробничого, інвестиційного та інноваційного потенціалу.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що забезпечення розвитку та зростання ефективності використання інвестиційного потенціалу в інноваційній діяльності підприємства залежить від створення адаптованої організаційної структури управління. Відповідно до розглянутих параметрів розвитку, вважаємо за доцільне запропонувати таку структуру організаційного забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу підприємства, яку наведено у таблиці. Під організаційним забезпеченням розвитку інвестиційного потенціалу підприємства ми розуміємо систему взаємозалежних організаційно-економічних елементів (принципів, методів управління, організаційних форм, норм і нормативів), а також спеціальних функцій управління, спрямованих на досягнення цілей, пов’язаних із забезпеченням постійного розвитку інвестиційного потенціалу на основі встановлення оптимальних параметрів його обсягу і структури, ефективного використання проведення автоматизації, забезпечення мотивації персоналі.

Організаційне забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу підприємства

Моделі	Організація	Автоматизація	Компетенції персоналу
Фінансова модель оцінки поточної інвестиційної діяльності. Фінансова модель формування інвестиційних програм. Формування бюджету капітальних вкладень	Фінансова та організаційна структура. Положення про інвестиційне управління. Регламент відбору проектів та програм. Регламент проектного моніторингу, розподіл функцій та відповідальності по інвестиційним центрам	Формування інформаційної бази для аналізу об’єктів інвестування. Вибір комп’ютерних програм аналізу економічної доцільності проектів та їх моніторингу.	Знання нових аналітичних інструментів та моделей. Мотиваційний механізм. Комунікаційна підтримка інвестиційної програми. Механізм передавання досвіду по розробці та реалізації інвестиційних проектів

Використання запропонованого організаційно-економічного механізму під час розвитку інвестиційного потенціалу створює основу для забезпечення високих темпів його нарощування, що дозволяє підприємству в повному обсязі реалізувати його цілі та завдання.

Висновки

Підсумовуючи вищенаведене, визначили, що основним стимулом постійного розвитку підприємства виступає мінливість зовнішнього середовища, відповідно до потреб якого змінюються і пріоритети розвитку

підприємства. Отже, потенціал підприємства є резервом його розвитку. Безпосередньо ресурсною складовою якого є інвестиційний потенціал. Розуміння важелів та принципів його розвитку спрямовує ефективне функціонування підприємства в стратегічному просторі. Враховуючи циклічність інвестиційного процесу, підприємству необхідно забезпечити безперервність його розвитку використовуючи механізм організаційної підтримки, насамперед через формування центрів інвестицій.

Перспективи подальших досліджень

Безперечно, визначальним у розвитку інвестиційного потенціалу є подальший пошук та втілення інноваційного спрямування інвестиційного процесу.

1. Єфименко Н.А. *Формування інвестиційного потенціалу на підприємствах машинобудівного комплексу // Інвестиції: практика та досвід.* – 2007. – № 9. – С. 17–21. 2. *Інвестиційний менеджмент* / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко та інші. – Х.: ІНЖЕК, 2005. – 664 с. 3. Керш Стівен Р. *Дорожня карта бізнес-інвестора: Як підвищити вартість компанії за рахунок ефективних інвестицій. Керівництво менеджера / Пер. з англ.; За наук. ред. Є.Є. Козлова.* – Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. – 240 с. 4. Краснокутська Н.С. *Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник.* – К.: ЦНЛ, 2005. – 352 с. 5. Ястремська О.М. *Інвестиційна діяльність промислових підприємств.* – Х.: Інжек, 2004. – 486 с.

УДК 658

А. Ліманські

Вища школа маркетингового управління і іноземних мов, Катовіце, Республіка Польща

СУТНІСТЬ І ВИДИ ПРОДУКТОВИХ ІННОВАЦІЙ У СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

© Ліманські А., 2010

Технологічний прогрес, зміни вимог споживачів і супутнє вищезгаданим явищам зростання конкуренції в глобальному масштабі спричиняють те, що продуктові інновації трактуються як основна умова функціонування і розвитку сучасного підприємства. Пошук інноваційних рішень по відношенню до продукту може принести багато користей, але одночасно вимагає великих витрат і є дуже ризикованим. Підприємство повинно прийняти відповідну стратегію інновацій продукту. У практиці можна скористатися різними стратегіями, що виокремлюються з врахуванням таких критеріїв, як: ступінь новизни продукту з погляду виробника і клієнта, вплив нового продукту на зміну споживачьких поведінок, масштаб і оцінка новизни продуктової інновації (у відношеннях ринок-продукт-технологія), першість впровадження, а також ступінь оригінальності продуктової інновації. Серед основних умов, вирішальних для успіху продуктової інновації, потрібно назвати: диспонування відповідними засобами, людським, матеріальними і фінансовими, зв'язування стратегії нового продукту з цілим процесом стратегічного управління в підприємстві, а також створення відповідних організаційних структур для інноваційної діяльності.

Ключові слова: управління підприємством, стратегія підприємства, технологічний прогрес, споживачькі поведінки, новий продукт, джерела і процес продуктових інновацій, стратегії продуктових інновацій.

Technological advances, changes in consumer requirements and their accompanying increase in competition on a global scale make product innovations a precondition for the functioning and development of the modern enterprise. Finding innovative solutions for a product can bring many benefits, but is also expensive and very risky. The company should adopt an appropriate strategy for product innovation. In practice, you can use various strategies based on such criteria as: the degree of novelty of the product for the manufacturer and the customer, the impact of new product to change consumer behavior, the scale and evaluation of new product innovation (in the relationship market-product/technology), placing priority degree of originality and innovation output. The essential conditions for the success of product innovations include: the availability of adequate human resources, physical and financial relationship with a new product